

MEÄN VÄYLITTEN JA IHMISTEN PUOLESTA

Lapin Elinkeino- Liikenne- ja
Ympäristökeskus

Turtola 8.11.2021

Jukka Ylikörkkö
kirjaamo.lappi@ely-keskus.fi

LAUSUNTO/MUISTUTUS/MIELIPIDE

Viite: LAPELY/3705/2018

KAUNIS IRON AB:n RUOTSIN PAJALASSA SIJAITSEVAN KAIVOSHANKKEEN LAAJENNUKSEN YMPÄRISTÖLUPAHAKEMUKSESTA JA YMPÄRISTÖVAIKUTUSTEN ARVIOINTISELOSTUKSESTA

Tornio-Muoniojokiseura ry perustettiin 36 vuotta sitten valtioneuvoston eriluvalla, ja toimii Tornionlaakson kaikkien kuntien alueella Suomessa ja Ruotsissa. Seuran tarkoituksena on vapaan ja luonnontilaisen Tornion-Muoniojoen puolustaminen, sen kalakantojen hoito, siisteyden valvonta sekä jokilaakson väestön etujen kaikinpuolinen vaalinta ottaen samalla huomioon ympäristön- ja maisemansuojelulliset periaatteet. Meiltä ei ole pyydetty lausuntoa. Katsomme velvollisuudeksemme ja oikeudeksemme lausua, koska Kaunis Iron AB:n hankkeella on suoranaisia vaikutuksia meän väylitten ja ihmisten vesiympäristöön.

Tornionjoki kuuluu Natura2000 -verkoston alueeseen Tornionjoen ja Muoniojoen vesistöalue (SAC FI1301912). Natura-alue on aluetyypiltään SAC, eli se on erityisten suojelutoimien alue.

Tornionjoen arvo on sen lohessa. Vapaastivirtaava Tornionjoki on paitsi EU:n alueen suurin luonnontilaisen lohien, myös erittäin uhanalaisen meritaimenen, kotijoki. Tornionjoen lohikanta on Itämeren alueen reaktiivisin ja siten vahvin ja merkittävin lohikanta. Tornionjoen lohikannan taantuminen olisi uhka koko Itämeren alueen lohien olemassaololle. YK:n merioikeusyleissopimuksen UNCLOS art. 66 asettaa alkuperävaltioille, Ruotsille ja Suomelle, erityisen vastuun pitää hyvää huolta Tornionjoen vaelluskalakantojen elinvoimasta. Rion sopimuksen perusteella valtioiden tulee noudattaa varovaisuusperiaatetta.

Varovaisuusperiaate nousee nyt erityiseen merkitykseen, kun kaivoshankkeita on vireillä sekä Suomessa, että Ruotsissa.

Sahavaaran ja Palotievan malmioihin laajentuva kaivostoiminta muuttaa nykyisen Kaunisvaaran kaivostoiminnan ratkaisevasti. Magneettisesta erottelusta siirrytään vaahdotukseen eli kemialliseen erotteluun. Kaivostoiminnan tarvitsema vesi otetaan Muonionjoesta ja prosesseissa käsitelty vesi, alueen ylijäämävesien kanssa, johdetaan takaisin Muonionjokeen purkuputken kautta, osa Kaunisjoen kautta. Hankkeen purkuvesien yhteismäärä tulee olemaan kymmenen miljoonaa m³ vuodessa. YVA -selostuksen mukaan rikastusprosessissa on tarkoitus käyttää 10 000 kg ksantaatteja ja 40 000 kg rikkihappoa, sekä runsaasti muita kemikaaleja vuorokaudessa. Lisäksi louhinnassa käytetään kaikkiaan n. 13 miljoonaa kiloa räjähteitä, joista aiheutuvia päästöjä kulkeutuu väistämättä purkuvesiin. Rikastuksesta ja jätemateriaaleista erottuu kemikaalien lisäksi metalleja ja uraania.

Prosessimuutoksen ja kapasiteetin kasvattamisen vuoksi käsiteltävien vesien määrä lisääntyy moninkertaiseksi. Kaivosluvista päätettäessä on kiinnitettävä erityistä huomiota Muonionjoen minimivirtauksiin. Talvikausien virtaamat ovat pitkään alhaisia; Muoniojoen alivirtaamat voivat olla alle 8 m³/s. Näin ollen on välttämätöntä mitata ja asettaa raja-arvot liuenneille metalleille, sekä muille luonnon kannalta merkityksellisten aineiden pitoisuuksille **alivirtaamatilanteiden mukaan**. Veden laatu Muonionjoessa on luokiteltu erinomaiseksi. Euroopan Unionin oikeuden mukaan hankkeille ei voi myöntää lupaa, jos hankkeen vaikutuksesta veden tila uhkaa laskea nykyistä tilaa huonommaksi (Weser-tuomio).

Toteamme lopuksi, että Länstyrelsenin, Naturvårdsverketin ja Hav:n lausuntoja ei ole liitetty Suomessa esitettyjen asiakirjojen mukaan. Näin ollen lausunnonantajille muodostuu helposti liian kapea-alainen näkemys Kaunisvaaran kaivoshankkeen vaikutuksista lähiympäristölle ja luonnolle. Kaivosyhtiö esittää raja-arvoja asetettavaksi ainoastaan purkuvesien kuiva-ainespitoisuudelle, eli samentumalle ja PH-arvolle. Tätä ei voida hyväksyä. Olisi outoa, jos Suomen valtio ei vaadi Ruotsia hoitamaan asiaa kuntoon.

Tornio-Muoniojokiseura ry

Kalervo Aska pj.